

PAPER DETAILS

TITLE: İLETİSİMSEL EYLEM VE FACEBOOK: GEZİ PARKI OLAYLARINDA SOSYAL MEDYANIN GÜCÜ

AUTHORS: Nagihan TUFAN YENİÇİKTİ

PAGES: 263-284

ORIGINAL PDF URL: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/178060>

İLETİŞİMSEL EYLEM VE FACEBOOK: GEZİ PARKI OLAYLARINDA SOSYAL MEDYANIN GÜCÜ

Nagihan Tufan Yeniçikti*

ÖZET

Yeni medya teknolojilerindeki gelişmeler bireyler arasındaki mesafeyi ortadan kaldırmış, internet ve sosyal ağ sitelerinin kullanımı toplumu “ağ toplumu” haline getirerek yeni kamusal alanların oluşmasına imkân sağlamıştır. Günümüzde en çok kullanılan iletişim aracı olan ve insanların ortak bir platformda birbirleriyle görüş, düşünce ve deneyimlerini paylaştığı, zaman zaman örgütlendiği ve bir amaca hizmet etmek amacı ile kullandığı sosyal medya aracılığı ile birkaç kişi ile başlayan eylemler milyonlara ulaşmıştır. 2013 Mayıs ayında Taksim Gezi Parkı’ndaki birkaç ağacın yerinden sökülmesini önlemek amacı ile çevreci bir direniş olarak başlayan fakat zaman içinde hükümet karşıtı gösterilere dönüşen Gezi Parkı olaylarının yayılmasında ve insanların birbirlerini etkilemede sosyal medyanın gücünün ne olduğunun ortaya koyulması amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: İletişimsel eylem, kamusal alan, sosyal medya, Gezi Parkı

COMMUNICATION ACTION AND FACEBOOK: THE POWER OF SOCIAL MEDIA ON THE GEZİ PARK EVENTS

ABSTRACT

The developments in the new media technologies have removed distance among individuals, and the usage of internet and social networks has enabled to constitute new public areas, directing the community to be “a network community.” Demonstrations started by several people via social media, which people use as a communication means at most in the present times, share their opinions, thoughts, and experiences on a common platform with each other, sometimes organize them, and use for the aim of serving for an objective, can reach millions of people. It has been aimed at putting forward what the power of social media is in the spill-over of the Gezi Park Events, which started as an environmentalist opposition to prevent the uprooting of several trees in the Gezi Park in Taksim in May of 2013 and immediately changed its direction against the Turkish State, and in the people’s influence on each other in this way.

Keywords: Communicative action, public space, social media, Gezi Park

GİRİŞ

İletişim teknolojilerinde yaşanan gelişme ve değişimler ve 1990’lı yıllardan itibaren internetin yaygınlaşması ile birlikte toplumsal değişimlerde hız kazanmıştır. Yaşanan teknolojik değişimler toplum yapısını da değiştirmiş ve toplumu ağ toplumu haline getirmiştir. İnternet ile sunulan yeni ağ teknolojileri bilgiyi açık,

* Arş. Gör., Selçuk Üniversitesi İletişim Fakültesi

herkes tarafından ulaşılır hale getirmiştir. Bu durum, birbirlerinden binlerce kilometre uzaklıkta olan bireylerin zaman ve mekân sınırlandırması olmaksızın birbirleriyle etkileşim ve iletişim halinde olmasını sağlamıştır.

Bireylerin internet üzerinden birbirleriyle iletişim kurmasını sağlayan ve belli bir amaç etrafında örgütlenerek fikirlerini rahat bir şekilde söylediği sosyal medya aracılığıyla eylemler sanal ortama taşınmıştır. Sanal eylemler sosyal hareketlerin sanal dünyadaki yansıması olup enformasyon toplumunun bir ürünüdür. Bu eylemler, zaman ve mekân sınırlamasını ortadan kaldırarak kişilerin katılımını sağlamakta ve rahatsızlığın küresel bilinirliğini de arttırmaktadır.

18. yüzyılda Habermas'ın kavramsallaştırdığı biçimde, bireylerin düşünce ve fikirlerini özgürce dile getirebildikleri, tartışabildikleri, örgütlenme ve eylemde bulunabildikleri alan olan kamusal alan, günümüz toplumunda özgürlük alanı olması açısından, tüm dünyada geniş kitleler tarafından kullanılan internetin kamusal alana dönüşüp dönüşmeyeceği konusunda da pek çok soruyu akla getirmiştir.

27 Mayıs tarihinde "Taksim Yayalaştırma Projesi" kapsamındaki çalışmalar neticesinde ağaçları korumak amacıyla çevresel bir direniş olarak ortaya çıkan Gezi Parkı eylemleri kısa bir süre sonra kitlesel bir eyleme dönüşmüştür. Söz konusu eylemlerde sosyal medyanın haberleşme ve örgütlenme aracı olarak yoğun şekilde kullanılması yeni tartışmaları ortaya çıkarmıştır. Bazı insanların Gezi olayları sayesinde tanıştığı ya da yoğun olarak kullandığı sosyal medya aracılığıyla eylemlerde sanal bir ortama taşınmış ve birbirini tanımayan çoğu insan ortak bir platformda aynı amaç etrafında toplanmıştır. Bu makalede de 2013 Mayıs ayında ortaya çıkan Taksim Gezi Parkı olaylarının yayılmasında ve insanların birbirlerini etkilemede sosyal medyanın gücünün ne olduğunun ortaya konulması ve sosyal medyanın yeni kamusal alan olarak kullanılıp kullanılmadığının açıklanması amaçlanmıştır.

1. İLETİŞİMSSEL EYLEM VE KAMUSAL ALAN

1.1. İletişimsel Eylem

Habermas'a göre bir insan eylemi olarak iletişim, insan eylemlerinin özünü oluşturacak derecede ön plandadır. Habermas, Marksist düşünceyi çok daha açık ve düşündürücü biçimde başlangıç noktası olarak almakta ve amacının Marksist teorinin aşılmasında değil, yeniden inşasında bulunduğunu belirtmektedir. Bu nedenle Marksizme eleştiri getiren Habermas'ın eleştirileri daha sonra, onun, pozitivizm kapsamındaki belirlemelerine ve iletişimsel eylem teorisine bir çerçeve oluşturmuştur Habermas, Marx'ın iletişim ve özgürleşme arasındaki bağı oluşturmaya çalışırken iletişimsel eylem kavramını ortaya çıkarmıştır. (Habermas 2001: 30-31). Erdoğan ve Alemdar (2010: 287), Habermas'ın çalışmalarında Mark-

sist kuramsal kavramları kullandığını ancak Marsizme karşı bir yaklaşım sergilediğini ifade etmektedirler. Habermas'ın eleştirel teoriden sınıf mücadelesi ve devrim kavramını kaldırdığını ve onun yerine 'kriz' kavramını getirdiğini ifade etmektedirler. Krizi de, modern toplumun bireysel gereksinimlere karşılık vermediği ve kurumların bireyleri manipüle ettiği düşüncesinden hareket ederek açıklamaktadırlar. İnsanların krize karşı mücadele etmek için etkileşimde bulunduğunu söylemekte ve bu etkileşimi 'iletişimsel eylem' olarak isimlendirmektedirler.

İletişimsel eylem kavramı, dil ve eylem yetisi olan, kişilerarası ilişkiye giren en az iki kişinin etkileşimine ilişkindir. Bu kişiler eylem planlarını ve eylemlerini görüş birliği içinde koordine etmek için eylem durumu üzerinden bir anlaşma sağlarlar (Habermas 2001: 112). Habermas'ın iletişim eylem kuramının temelinde iletişime katılan konuşma ve eyleme yetisi olan kişilerin uzlaşma (konsensüs) ulaşabilme sorunsalı yatar (Yaşar 2008: 20)

İletişimsel eylem modelinde konuşma ve eyleme yetisine sahip kişiler dil aracılığıyla rasyonel iletişime geçer. Habermas iletişimsel eylem kuramında uzlaşma ulaşım sürecinin en önemli aracı olarak dil üzerinden hareketle sosyal dünyayı çözümlmeye başlar. Dil burada sadece sesler yada semboller bütünü değildir. Habermas iletişime özellikle de dil üzerinden gerçekleşen rasyonel iletişime önem verirken iletişimle eylemi eş tutmaz. Habermas insanların dünya ile ilişkisinde rasyonellik potansiyelini açıkça anlaşılır bir biçimde ortak anlaşma hedefi için harekete geçirdiklerini varsayar (Yaşar 2008: 27). Dil anlamaya yarayan bir iletişim ortamıdır, bireyler ise eylemlerini koordine etmek için birbirleriyle anlaşarak belirli hedefleri izler (Habermas 2001: 129). İletişimsel eylem kavramı tarafların birbirleriyle ilişki kurarak karşılıklı kabul edilebilir ya da tartışılabilir geçerlilik iddialarında bulunduğu anlaşma süreçleri içinde dili bir araç olarak ele alır (Habermas 2001: 127).

Eylemde bulunan öznel iddialarını dil ile oluştururken iddia gerekçelerini de içinde yaşadıkları ve onun bir parçası oldukları kültürle temellendirirler. Habermas'a (2001: 662) göre, etkileşime giren bireyler, gelenek ve kültür temelinde ortaya koydukları açıklama ve yorumlar aracılığıyla dünyadaki bir şey üzerine bir görüş birliğine ulaşmaya çalışırlar. Bu süreçte, ortak tanımlanmış nesnelere ve olaylara, diğer deyişle olgusal durumlara, toplumsal alana ve öznel yaşantılar dünyasına gönderme yaparlar.

İletişimsel eylem, Habermas'ın yaşam dünyası diye tanımladığı bir toplumsal bağlam içerisinde gerçekleşmektedir. Habermas için yaşam dünyası, durumlarla başa çıkma çabasıyla eylemde bulunan insanların iletişimsel eylemde bulunduğu alanlardır (Hasdemir ve Coşkun 2008: 130). Yaşam dünyası Habermas'ın teorisinde bilgi, gelenekler ve alışkanlıkların meydana getirdiği günlük yaşam boyu-

tunu ve bu boyut sayesinde bireyler arasındaki fikir birliğini meydana getiren sosyal süreçleri ifade eder (Yıldırım 2012: 206).

Habermas'ın yaşam dünyası üzerinde duruşu, yaşam dünyasının büyük ölçüde pozitivizm ve bir ölçüde Marksizm eleştirisi ile ilgili bir dayanak noktası oluşturmaktadır. Habermas, topluma ilişkin çalışmaları bir bilim olarak ele almanın, Marks ve Marksistleri bir ikileme sürüklediğini düşünür. Bir bilim olarak düşünüldüğünde, Marksizm, insan bireylerinin kendi üzerine düşünümünü ihmal eder. Buna göre kendi tarihimize etkin biçimde müdahalede bulunarak biçimlendirebileceğimiz hiçbir dayanak noktası bulunmamaktadır. Bu yüzden Habermas yaşam dünyasını bilgi kuramı (ister yorumsamacı, ister pozitivistçe olsun) açısından değerlendirmekten vazgeçmiş ve iletişimsel terimlerle oluşan uzlaşım ve bilginin bilgilimsel doğruluğunun yerine özneler arası kurulan yaşam bağlamında geçerli ve pragmatik değeriyle değerlendirmiştir (Yıldırım 2006: 254).

Habermas'ın, iletişimsel eylem kuramını bütünleyen yaşam dünyası kavramı, Husserl'in geç dönem çalışmalarındaki *görüngübilimsel yaşama evreni* çözümlemelerine, Wittgenstein'in *yaşam biçimi* çözümlemelerine benzer biçimde, tikel yaşam alanlarının tarihsel görünüşleri şeklindeki yapıları hedeflemektedir. Diğer yandan Habermas yaşam dünyasını, Durkheim'in "kolektif bilinç" kavramıyla ilişkilendirmektedir. Habermas, kolektif bilinç kavramı yoluyla yaşama evreni ve toplumun özdeşleştirilmesinin sınırları olduğunu düşünür. Bu yüzden toplum Habermas için eş zamanlı olarak sistem ve yaşama evreni biçiminde kavranmalıdır (Yıldırım 2006: 255).

Kısaca yaşam dünyası ortaklaşa yorumlama sürecine dayanan iletişimsel eylem kavramıyla bütünleşiktir. İletişimsel eylem durumunda ortaklaşa yorumlama süreçlerinin üzerinde inşa edildikleri yorumlama başarıları, eylem koordinasyonunun mekanizmasını oluşturur; iletişimsel eylem yorumlayıcı bir biçimde gerçekleştirilmiş anlaşma edimine girmez (Serttaş 2011: 8). İletişimsel eylem söz eylemleriyle örtüşeni değil, onlarla koordine edilen etkileşim tipini tanımlar (Habermas 2001: 129). İletişimsel eylemin nihai hedefi, anlama temelinde bir açıklamadır. Anna Harent'in uzlaşım yönelimli eylemi, Gadamer'in ufukların kaynaşması, Hegel'in törel ilişki kavramı benzer görüşlerdir (Serttaş 2011: 6).

Özetle iletişim eylem kuramı temelinde, konuşma ve eyleme yetisine sahip bireylerin rasyonel bir iletişim yoluyla uzlaşma ulaşmasını hedefler ve sosyal dünyada gerçekleşen insan eylemlerini açıklayarak günümüz sosyal dünyasını çözümlemeye çalışır. Habermas iletişimsel eylem kuramı ile insanların kendilerinin ve toplumun diğer parçası olan insanların sosyal olarak koordine edilmiş etkinlikler yada eylemler aracılığıyla varlıklarını sürdürdüklerini ve bu eylemlerinde iletişim aracılığıyla gerçekleştirdiklerini varsayar.

1.2. Kamusal Alan

Kamusal alan kavramı, toplumsal değişim ve gelişmeleri anlamak amacıyla yapılan çalışmalarda sıkça kullanılan kavramlardan biri olmuştur. Özellikle 1980'lerin sonundan günümüze kadar yapılan tartışmalarda sıkça rastlanan kamusal alan kavramsallaştırmalarından birisi Jurgen Habermas'a aittir.

Habermas'ta kamu kavramının tarihsel kökenine bakıldığında; Antik Yunan'daki yüz yüze iletişim modelinden yola çıktığı görülmektedir. Kamusal iletişim modelinde, Yunan şehir devletlerinde özgür vatandaşların ortak kullandığı *polis*'in (kamusal alan) alanı, tek tek şahıslara ait olan *oikos*'un (özel alan) alanından kesin olarak ayrılmıştır. Kamusal hayat, *biospolitikos*, pazar meydanında *agora*'da cereyan eder. Kamu mahkeme ve meclis görüşmeleri biçimine de bürünebilen müzakerede oluşabileceği gibi savaşta veya savaş oyunlarındaki ortak eylemde de oluşur. Kamu, özel alanın karşısında bir özgürlük ve istikrar âlemi olarak yükseilir. Çünkü özel alan kapalı, görünmez, bireysel ve yasak bölgedir (Habermas 2005: 60).

17. yüzyılda salonlarda, kahvehanelerde ve okuma odalarında ortaya çıkan edebi kamular, 18. yüzyıldan itibaren siyasal bir nitelik kazanmıştır. Habermas'ın "kamusal alan" görüşü, kahvehaneler, salonlar ve kulüplerin 18. yüzyılda devletten bağımsız, devlete karşı fikirler üreten merkezler oldukları yönündedir. Burjuva sınıfı, bu mekânlarda bir araya gelerek önce edebiyat tartışmalarıyla, daha sonra siyasi sohbetlerle devlete karşı, devletten ve ekonomik çıkardan bağımsız bir alan yaratmıştır (Habermas 2005: 105-106). Merkezi devlet otoritesi akıl yürüten burjuva kamusal topluluğun eleştirisine konu olur. Kamusal topluluk olarak bir araya toplanmış özel şahıslar kamusal otorite olan devleti kamuoyu önünde kendini meşrulaştırmaya zorladıkları andan itibaren yeni bir kamusalılık oluşur. Yargılayıcı, hüküm verici bir kamusal topluluk mevcut egemenliğin karşısına aleniyet ilkesini koyar (Yegen 2013:130).

Habermas'a göre kamusal alan, bir kamu olarak bir araya gelen özel insanların alanıdır (Bowerbank 2013: 23). Erdoğan ve Alemdar (2010: 281), kamusal alanı "ortak eylem içinde oluşan alan" olarak tanımlar. Habermas kamusal alandan şu şekilde bahseder:

... herşeyden önce, toplumsal yaşamımız içinde, kamuoyuna benzer bir şeyin oluşturulabildiği bir alanı kastederiz.... Özel bireylerin kamusal bir gövde oluşturarak toplandıkları her konuşma durumunda, kamusal alanın bir parçası varlık kazanmış olur. Bu tür bir aradalık durumundaki bireylerin davranışları, ne iş ve meslek sahiplerinin özel işlerini görürken yaptıkları davranışlara; ne de bir devlet bürokrasisinin yasal sınırlarına tabi anayasal bir düzenin üyelerinin davranışlarına benzer. Yurttaşlar ancak, genel yarara ilişkin meseleler hakkında kısıtlanmamış bir tarzda, yani toplanma, örgütlenme, kanaatlerini ifade etme ve

yayınlama özgürlükleri garantilenmiş olarak tartışabildiklerinde kamusal bir gövde biçiminde davranmış olurlar (Habermas 2004: 95).

Habermas'ın, çizdiği kamusal alan, hem ekonomik çıkar ve söylenebilirse pazar koşullarından hem de devlet otoritesinden bağımsız, konuşma ve tartışma etkinliğinin gerçekleştiği ve en nihayetinde bu etkinliğin uzlaşmaya yöneldiği bir süreci ve platformu eş zamanlı olarak içerir. "Kamusal alan, formel devlet aygıtının ve meta üretim ve dolaşım alanının dışında duran, yurttaşlara ait toplanma, eleştirel kamusal tartışma ve eylem alanıdır" (Gökgöz 2010: 547). Bu alan, bireylerin görüş ve düşüncelerini özgürce paylaşabildikleri, tartışabildikleri açık bir platformdur. Tüm toplumu etkileyen problemleri algılama, teşhis etme ve iyileştirme arenasıdır.

Arendt de Habermas gibi kamusal alanı, herkese açık, insanların sınırlama olmaksızın uyum içinde bir araya geldikleri, birlikte hareket ettikleri, bir bakıma özgürlüğün kendisini gösterebildiği yer olarak tanımlamıştır. Hannah Arendt'in konumlandığı kamusal alan, Eski Yunan'daki polis kamusalılığıdır. Polis'i veri olarak insan etkinliklerini emek, iş ve eylem olarak sınıflandıran Arendt, bu davranışların etkin oldukları alanları da kamusal ve özel diye ayırır. Arendt'in Polis'le birlikte tanımladığı kamu alanı kavramı, totaliter görüşlere bağlanarak değerlendirilmektedir (Yükselbaba 2008: 229-230).

Arendt, kamusal alanı, doğal ya da verili bir alan olarak değil, eylem ve konuşma yoluyla oluşturulan, insan yapımı suni bir alan olarak değerlendirir. Kamusal alanın eylem ve konuşma yoluyla oluşturulması, bu alanın belli bir alanla sınırlandırılmadığını, bireylerin söz ve eylemde bulundukları her yerde oluşturulabilecek potansiyel bir alan olduğunu gösterir. Fakat kamusal alanın, eylem ve konuşmaya bağlı olarak ortaya çıkabilecek bir alan oluşu, eylem ve konuşmanın görüldüğü her yerde oluşturulabileceği anlamına gelmez. Örneğin, insanların uyum içinde birlikte hareket etmedikleri bir kent meydanının, Arendt'in kabul ettiği anlamda kamu alanıyla bir ilgisi yoktur. Ama insanların bir sunuş dinlemek için bir araya geldikleri bir yemek salonu ya da bir yere karayolu ya da askeri üs yapılmasına karşı çıkan insanların gösteri amacıyla toplandıkları bir orman, böyle bir yer haline gelmiştir. Çeşitli fiziksel mekânların, kamu alanı haline gelmesi, buraların konuşmalar ve ikna yoluyla ortak eylem ve iktidar yerleri haline gelmesi anlamındadır.

Arendt kamusal alanla ilgili iki görüş ortaya koyar. Bunlardan birincisi, kahramanlık ve seçkinliğin öne çıktığı ve paylaşıldığı, erdemlerin sergilendiği kamusal alandır. Bu alanı Arendt *görünümler sahnesi* olarak ifade eder. İnsanlar burada üstün olmak, itibar görmek ve insan olmanın getirdiği ölümlülüğü aşmak için bulunurlar. Arendt'in diğer kamusal görüşü de *birleşimsel* olarak adlandırılır. Bu görüşe göre, kamusal alan insanların uyum içinde birlikte hareket ettikleri, her yerde ve her zaman ortaya çıkar. Bir bakıma kamusal alan "özgürlüğün kendi-

sini gösterebildiği” yerdir (aktaran: Ercins 2013: 298; Yükselbaba 2008: 230). Örneğin, insanların bir konuşmayı dinlemek için bir araya geldikleri toplantı salonları, çevreci bir eylem için bir araya geldikleri alan ya da ormanlık bir yer birleşimsel bir görüş olarak ele alınabilir.

Kamusallığın bu iki boyutu birbirinden farklı olmasına rağmen birbirleri ile de bağlıdır. *Görünümler alanı* (space of appearance) konuşma ve ikna ile anlaşmanın hâkim olduğu politikanın alanıdır. Diğeri ise insanı doğadan ayıran ve insan faaliyetleri için devamlı ve istikrarlı zemin sağlayan insanın kendi ürünlerinin, kurumlarının ve düzenlemelerinin alanı olan *ortaklaşa dünyadır* (commonworld). Birincisi alanların ortaya çıkıp gelişmesini, ikincisi ise eylemin ve müzakerenin kamusal alanlarını ortaya çıkaracak istikrarlı arka planı sağlar (Yükselbaba 2008: 231).

Arendt’in kamusal alana ilişkin kavramsallaştırmaları anlamını birbiriyle bağlantılı olan insani çoğulluk durumu ile eylem ve konuşmadan alır. Eylemde bulunan insan ortaya bir şeyler sermekte ve kendini açığa çıkartmaktadır. Açığa çıkma durumunda eyleme eşlik eden temel unsur ise dildir, konuşmadır (Yılmaz 2007: 40).

Hem Habermas’ın hem de Arendt’in ortaya koyduğu kamusal alan kavramsallaştırmaları, kamusallığın modern formlarıdır ve “bütünlük” fikri bu kamusal alan formlarının temelini oluşturur. Kamusal alan, bireylerin fikirlerini özgürce dile getirebildikleri ya da tartışabildikleri, örgütlenme ya da eylemlerini özgürce yapabildikleri, devletin müdahale etmediği alan olarak tanımlanır.

Fakat Habermas, Arendt ya da Rawls’ın temelinde bütünlük olan kamusal alan modellerinin aksine Nancy Fraser’in “Postmodern Kamusal Alanı”, Oskar Negt ve Alexander Kluge’nin “Proleter Kamusal Alanı”, modeli ile uzlaşıya dönük bir eğilim yerine çatışmanın, demokrasiye yönelebileceğini gösterme ve insanların sesini duyurma misyonunu yerine getiren, parçalı ve hatta birbirine karşıt çatışmacı kamusal alanlardan bahsedilebilir. Bu kamusal alanlara postmodern tasavvur içinde bakıldığında; aynı tarihsel ve toplumsal andaki farklı kamusal alanlar, toplumsal gerçeklikteki farklılıkların ağıtıldığı, kişilerin kendilerini gerçekleştirdiği, seslerini diğer kamusal alanlara duyurabildiği ve bireyleri toplumla buluşturan bir alan olarak ele alınabilir (Gökgöz 2010: 547).

Web 1.0’dan 2.0’a doğru yönelim bu kamusal alan formlarındaki dönüşüm üzerinden okunabilir. Sosyal medyanın bireylerin özel ilgi alanlarına odaklaşmasını sağlayan, görüşlerini rahatlıkla dile getirebildikleri bireyler arasında etkileşimi ve doğrudan toplumsallaşmayı sağlayan bir alan olması ile ortaya çıkan yeni kamusal alanın Habermas’ın ifade ettiği 18.yy burjuva kamusal alanına uygun bir alanı ortaya çıkarttığı söylenebilir.

2. SOSYAL AĞ TOPLUMU VE YENİ KAMUSAL ALAN

Günümüzde teknoloji ekonomiden siyasete, kültürden sosyal ilişkilere kadar her şeyi etkisi altına almakla kalmayıp yeni algı kalıpları da ortaya çıkarmıştır. Zaman, mekân ve ilişkiler anlamında pek çok şeyi de değiştiren teknoloji; düşünme ve eylem biçimimizi, gündelik hayattan kültürel yaşama kadar tüm algı dünyamızı etkileyen birincil etken haline gelmiştir.

Manuel Castells içinde bulunulan bilişim çağının insanlar ve kurumlar üzerinde yarattığı ekonomik, siyasal ve toplumsal çok yönlü dönüşümünü analiz ederek, teknolojik paradigmanın ortaya çıkardığı yeni toplum tipine “ağ toplumu” adını vermektedir (Kök ve Tekerek 2012: 62). Castells, ağ toplumunu, mikro elektronik tabanlı bilişim ve iletişim teknolojileriyle sağlanan yeni bir sosyal yapı ve süreçlere sahip bir toplum tipi olarak tanımlamaktadır (aktaran: Kök ve Tekerek 2012: 62).

Enformasyon Çağı’nda işlevler, süreçler ağlar etrafında örgütlenmektedir. Toplumsal örgütlenmenin ağ biçiminde olması başka zaman, mekan ve toplumlarda olsa da teknolojik paradigma toplumsal yapının tamamına yayılması için gerekli zemini sağlamaktadır. Ağda yer almak yada almamak, her ağın diğerleri karşısındaki dinamikleri toplumda baskın olmanın ya da değişimin başlıca kaynaklarıdır (Castells 2005: 621). Bu sebeplerden dolayı bu topluma Castells ağ toplumu adını vermiştir.

Enformasyon teknolojilerinde yaşanan değişimler dijital bir kültür oluşturmuş ve bu kültür farklı dilleri konuşan farklı ulusların sanal ortamda bir araya gelmesini sağlamıştır. İnsanlar arasındaki mesafeleri ortadan kaldırarak toplumları birbirine yaklaştıran, yeni toplumların oluşmasını sağlayan bilgi otobanları, isteyen herkesin elektronik bilgi merkezlerine dünyanın neresinde olursa olsun ulaşmasını sağlamıştır. Enformasyon teknolojileri çağdaş toplumun şekillenmesinde aktif bir rol oynamıştır (Ozan 2009: 622).

Enformasyon teknolojilerinde yaşanan hızlı gelişmeler McLuhan’ın da belirttiği gibi dünyayı “küresel bir köy” haline getirmeye daha da yaklaştırmış ve özellikle internet medyasındaki özgür alan ve gelişmeler, edilgen durumdaki grupların seslerini duyurmalarını sağlamıştır. Artık gruplar seslerini duyurmak için televizyon kanallarının dikkatini çekmeyi bırakmış kendi sosyal ağları aracılığıyla topluluklar kurarak seslerini duyurmaya başlamıştır. Enformasyonu yönlendirmedeki bu hareket gücü öyle bir noktaya gelmiştir ki kitlelerin biriken enerjileri meydanlara taşmış ve devrimleri hareket noktası olmuştur (Karagöz 2013: 133).

Kitle iletişim araçları, internet ve çoklu sosyal ağları içeren küresel iletişim alanları yeni küresel kamusal alanın oluşmasını sağlamıştır. Öyle ki kamusal alan

bireylerin fikir ve bilgilerini paylaşabildikleri ve etkileşimde bulunabildikleri bir iletişim ağıdır.

Günümüzde pek çok medya kuramcısı, kamusal alanın internette yaşama geçirilebileceğini tartışmaktadır. Gerçekten de internetin etkileşim özelliği, bağıntılı metnin benzersizliği, internetin kamusal alan modeline uygun bir 'kamusal alan' yaratabileceği görüşünü güçlendirmektedir. Böylelikle internet, tüm yurttaşların kamusal alanda ilişki kurmalarını arttıran, onları yaratıcı kılan ve özel ilgi alanlarına odaklaşmalarını sağlayan ve doğrudan toplumsallaşmanın sağlanabileceği bir alan olarak belirtilmektedir. Mark Poster, interneti postmodern karaktere sahip modern standartların dışında, yeni tür bir kamusal alan yaratan 'ikinci medya çağı meyvesi' olarak nitелеmektedir (Aydoğan 2010: 11-12). Castells yeni kamusal alanın modern ifadesinin Habermas'ın ifade ettiği 18.yy burjuva kamusal alanının ideal tipinden kesinlikle farklı olduğunu ortaya koymuştur (Bowerbank 2013: 33)

Ağa dayalı bir toplumsal yapı, dengesini bozmaksızın yeniliklere gidebilecek son derece dinamik ve açık bir sistemdir (Castells 2005: 623). Bu da bireylerin düşünce ve fikirlerini açıkça ortaya koyabildikleri, örgütlenebildikleri yeni bir kamusal alanın ortaya çıkmasını sağlamıştır. Özellikle Facebook, Twitter gibi sosyal ağlar aracılığıyla bireyler bir olay karşısında milyonlara ulaşmakta ve seslerini duyurabilmektedirler.

3. SOSYAL HAREKETLER VE İNTERNET

3.1. Sosyal Hareketler

Toplumsal hareketler, toplumsal ve siyasi sorunlara karşı demokratik toplumlarda bireylerin katılımını sağlayarak rahatsızlıklarını dile getirmek ve toplumsal değişimleri sağlamak amacıyla yapılan gerekli ve olumlu çabalar olarak ele alınabilir (aktaran: Şen 2012: 138). Kök ve Tekerek (2012: 60), ise sosyal hareketleri, sıradan insanların toplumu bazı açılardan değiştirmek için bilinçli, planlı ve sürekli çabaları olarak tanımlanmaktadır. Demokratik toplumlarda toplumsal sorunları dile getirmek, sorunlara dönük talepler ve çözüm önerileri geliştirerek kamusal alanda tartışmak ve siyasal alana taşımak toplumsal hareketler aracılığıyla gerçekleşmektedir. Bu hareketler içinde yer almak, yurttaşların örgütlenme ve düşüncelerini ifade etme özgürlükleri bağlamında temel insan haklarından biridir.

Toplumsal hareketlerin tarihine bakıldığında; ilk toplumsal hareketler 19.yy da işçi hareketleri ile başlar. 1960'larda toplumsal hareketler siyasi otoriteyi hedefleyen, ekonomik çıkar elde etmek amacıyla yapılan hareketlerdir. 1970'lerden sonra ortaya çıkan feminist hareketler, çevreyi koruma hareketi, barış hareketi gibi hareketler yeni sosyal hareketler olarak adlandırılmıştır (Önder 2003: 34-35). Te-

melinde mevcut değer anlayışa karşı alternatif yeni yaşam alanı oluşturmak olan yeni sosyal hareketler toplumsal bir değişimi ortaya koymak amacıyla yapılmaktadır. Yeni sosyal hareket üyeleri, ilgilendikleri konu ya da ortak olay etrafında bir araya gelerek toplumunda desteği ile protesto ya da eylemlerde bulunarak iktidar üzerinde baskı kurmaya çalışmaktadırlar (Kılıç 2002: 96-97). Çevre sorunlarından kadın haklarına, eşcinsel hareketlerden savaş karşıtlığına kadar her türlü kitlesel eylemler, belirli bir amaç ve hedefe sahip olması, kendi içinde bir eşitsizliği ve rahatsızlığı dile getirmesi, örgütlü olması, belli bir taraftara sahip olması gibi nedenlerle sosyal hareketler indeksi içerisinde değerlendirilir (Şentürk 2006: 32).

Sosyal hareketler, hedefe ulaşabilmek için, *ortak hareket etme* inancı ile güçlenir. Birlikte hareket etme inancı ile oluşan ortak kimlik sayesinde süreklilik kazanır. Ayrıca ortak kimlik, hareket dışında kalan toplumun diğer bireylerini de harekete geçirmeye yardım eder. Sosyal hareket içerisinde oluşturulan ortak kimlik ve inançla, toplumsal alanda istenen değişim talepleri güç kazanır. Gerçekte, bu tür talepler siyasal sistemin değişmesi ve toplumsal dönüşüm için de gereklidir. Sosyal hareketlerle toplumsal değişim arasındaki ilişkiyi vurgulayan Castells, kent ve çevre sorunları karşısında ortaya çıkan toplumsal hareketlerin, yeni kültürel modeller sunarak, gelişmiş kapitalist ülkelerde toplumsal değişimin temel unsurlarından biri haline geleceğini belirtmektedir (aktaran: Kılıç 2002: 95). Örneğin ağaçları korumaya yönelik birkaç kişinin katıldığı basit bir çevreci direniş olan Gezi Parkı eylemleri, bireylerin birlikte hareket etme inancı ile bir anda milyonlara ulaşmıştır. Gezi Parkı eylemleri zamanla iktidara karşı demokrasi ve özgürlük hareketine dönüşmüş toplumsal bir hareket olarak karşımıza çıkmaktadır.

Sosyal hareketin ortaya çıkması ve yayılması açısından, hareketin üyeleri ile toplum arasında sürekli bir iletişim olmalıdır. İletişim sosyal bir hareketin ortaya çıkması için tek başına yeterli değildir. Ancak, iletişim süreci hem harekete katılanlar hem de hareketin dışında kalanlar için yani toplumla ortak değerlerin oluşması ya da ortaya çıkmasını sağlaması açısından önemlidir. Teknolojik gelişmeler ve özellikle internetin yaygınlaşması sayesinde insanların diğer bireylere ulaşması kolaylaşmış birkaç kişi ile başlayan eylemler internet ve sosyal medya aracılığıyla milyonlara ulaşmıştır.

3.2. İletişim Platformu Olarak İnternet

19. yüzyılın son çeyreğinde bilgisayar ve elektronik iletişim teknolojilerinde yaşanan gelişmeler, ortaya çıkan yeni bilgisayar ağlarının başka ağlarla birleşerek yeni ağları oluşturması ile ortaya çıkan internet (Aktaş 2007: 121), bir sosyal sistemin üyeleri arasında, zamanla ve belli kanallar aracılığıyla inovasyon sürecinin gerçekleştirilmesini ifade etmektedir.

Değişik coğrafyalara dağılmış milyonlarca bilgisayar ve onu kullanan insanlar arasında farklı bir iletişimi meydana getiren internet (Atabek 2001: 119), iletişimin zaman ve mekândan bağımsız sanal bir ortamda gelişmesini sağlamıştır (Gülner ve Balcı 2001: 69).

İnternet, özellikle bir kişinin birden çok kişiye hitap edebilmesi, bilginin dağıtımı ve paylaşımının tek elden kontrollü bir şekilde ağ içerisinde bulunan herkese aynı anda ulaştırılabilmesi ve tartışma platformları oluşturularak belli bir konuda herkesin katılımcı bir özellikte aktif şekilde rol alması sağlamıştır (Göker ve Doğan 2011: 184). Bu özellikler internetin ve özellikle sosyal medyanın eylem ve örgütlenme açısından en ideal alan olarak kullanılmasını kolaylaştırmıştır.

İnternet ve diğer yeni iletişim teknolojilerinin kullanımı, yönetenlerle yönetilenler arasındaki mesafenin daralmasında yeni fırsatlar ortaya çıkartarak doğrudan demokrasinin de kuvvetlenmesine yol açmıştır (Bektaş 2004: 211). Sanallığa dayalı ağ toplumu, bugüne kadar görülmemiş bir düzeyde yayılma ve örgütlenme imkânı sunarak, bir anda birçok insanın '*çevrimiçi olarak bir arada*' bulunmasını sağlamıştır. Bu ise, yeni bir örgütlenme ve eylem biçiminin doğmasını kolaylaştırmıştır (Göker ve Doğan 2011: 177).

Yeni iletişim teknolojilerinin gelişme ve yenilenme nedeni olarak vaat ettiği toplumsal etkileşimi sağlama iddiası en üst düzeyde etkileşim sürecinin sağlanması yoluyla mümkün gözükmektedir. İletişim teknolojilerinde yaşanan gelişmenin bir sonucu olarak ortaya çıkan internet üzerinde etkileşim ortamları hem iletişime imkân tanırken hem de aynı zamanda farklı amaçlarla bir arada bulunma doğrultusunda örgütlenme olanağı sağlamaktadır (Göker ve Doğan 2011: 184).

Habermas'ın bireylerin kamuya ait olanı yakalamak için oluşturdukları, tartışma ortamlarına eşit taraflar olarak katıldıkları alan olarak tarif ettiği kamusal alan günümüzde internetin etkileşim özelliğinden dolayı 18. yüzyılın kamusal alanına uygun bir alanı ortaya çıkarttığı söylenebilir (Aydoğan 2010: 11). İnternet insanların kamusal alanda ilişki kurmalarını sağlayan, onları yaratıcı kılan ve özel ilgi alanlarına odaklaşmalarına olanak sağlayan toplumsallaşma aracı olarak ele alınabilir.

4. SOSYAL MEDYA, EYLEM VE GEZİ PARKI

Sosyal medya, kullanıcıların ağ teknolojileri kullanarak etkileşimini sağlayan araç, hizmet ve uygulamaların bütünüdür. Bireylerin internet aracılığıyla birbirleriyle etkileşimde bulunması sosyal ağlarda gerçekleşirken sosyal medya bu ağların bir amaç için ve örgütlü bir şekilde kullanılmasıdır (Baban 2012: 72). Sosyal ağlar içerisinde tüm dünyada hızla kabul gören ve kullanıcı sayısının en fazla olduğu ağ şüphesiz Facebook'tur. 2004 yılında Mark Zuckerberg ve arkadaşları tarafından kurulan Facebook, başlarda sadece

Harvard öğrencileri arasında kullanılırken daha sonra diğer kolej, üniversite ve liselere ondan sonrada küresel düzeyde herkese açık hale gelmiştir (Köseoğlu 2012: 63). ABD 2010 yılında 115,3 milyon üye ile Facebook'u en çok kullanan ülkeler arasında 1. sırada bulunurken, İngiltere 26 milyon kullanıcı ile 2. sırada yer almaktadır. 25 milyon üye ile Endonezya 3. sırada, Türkiye ise 21 milyon kullanıcı ile 4. sırada yer almaktadır (Akyol ve ark. 2012: 5). 2011 istatistiklerine göre sistemde kullanıcıların etkileşim halinde olduğu 900 milyondan fazla sayfa, grup, olay ve topluluk sayfası yer almaktadır. Sistemde her ay 30 milyardan fazla içerik paylaşılmaktadır. (Köseoğlu 2012: 63).

Facebook, sanal-küresel ağ toplumunun en belirgin temsilcisi olarak kabul edilmektedir. İletişimin giderek sanal ortama taşınmasıyla birlikte, teknoloji ile donatılmış modern bireyin gündelik yaşamının en önemli parçası haline gelen Facebook, sosyal hayatın şekillenmesinde de etkin rol oynamaktadır. Facebook'ta paylaşılan video ve resimler, yorumlar, bağlantılar ve sosyal gruplanmalar, giderek bireyin gündelik yaşamında da belirleyici olmakta, gerçek yaşamdaki paylaşımların konusu haline gelmektedir (Özsoy 2012: 1136).

Günümüzde en çok kullanılan iletişim aracı olan ve insanların ortak bir platformda birbirleriyle görüş, düşünce ve deneyimlerini paylaştığı, zaman zaman örgütlendiği ve bir amaca hizmet etmek amacı ile kullandığı sosyal medya; sosyal, politik ve kültürel gelişmelerin yönlendirilmesine katkıda bulunan başlı başına bir güç olarak ele alınabilir (Baban 2012: 73).

Taksim Gezi Parkı olayları 2013 yılına damgasını vuran sosyal hareketlerin başında gelmektedir. Bu olayları dikkat çekici kılan, Gezi Parkı ile ilgili mesajların, videoların ve fotoğrafların sosyal paylaşım sitelerinde paylaşılması ile insanların organize olması ve insanların sosyal medya aracılığı ile iletişim sağlayarak olaylar sırasında çekmiş oldukları görüntüleri, fotoğrafları paylaşarak diğer insanları olaylar hakkında bilgilendirmesidir. Yeni teknolojik gelişmeler ve internetin sunduğu imkânlar aracılığıyla insanlar daha kolay örgütlenmekte ve bu örgütlü eylemler/isyanlar devrim niteliği kazanmaktadır.

Gezi Parkı olayları, 2013 yılının Mayıs ayında İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin Taksim Gezi Parkı'nın Elmadağ yönüne bakan duvarının yıkılarak oradan 5 ağacın sökülmesi üzerine olayı duyan az sayıdaki gençlerin parkı korumak amacı ile Gezi Parkı etrafında toplanması ile başlamıştır. İlerleyen saatlerde Gezi Parkı etrafında toplanan gruba polisin müdahalesi olayların tırmanmasını ve yayılmasını sağlamıştır (Küçükkaya 2013: 99).

Polisin olaylara müdahalesine karşı tepkiye dönüşen hareket daha büyümüş ve hükümetin tavrına karşı bir protesto kimliğine bürünmüştür (Kongar 2013: 20). Hükümetin sert tavrı eylemleri beslemiş ve eylem Taksim'den tüm Türkiye'ye yayılmış ve dış basının gündeminde de yer almıştır (Küçükkaya 2013: 100-106).

Taksim Alanı'nda olan her şey cep telefonu kameraları ile videoya çekilmiş ve sosyal medya aracılığıyla (özellikle Facebook ve Twitter) önce ülke geneline yayılmış daha sonra ise dış basının eline geçmiştir (Akbıyık ve Öztürk 2012: 104).

Gezi Parkı olaylarında halkın örgütlenmesinde ve eylemlerin tüm yurda yayılmasında büyük katkı payına sahip olan sosyal medyayı Başbakanın da *"baş belası"* olarak nitelendirmesi sosyal medyanın gücünü ortaya koymaktadır. Konda Danışmanlık ve Araştırma şirketinin yaptığı araştırmaya göre; Taksim Gezi Parkı eylemcilerinin %69'u olayları sosyal medyadan duyduğunu söylemiştir (Kongar 2013: 33). Sosyal medya analiz aracı Somemto'nun (somemto.com) olayların tırmanışa geçtiği 29 Mayıs ile 10 Haziran tarihleri arasında Twitter'da yazılan Türkçe içeriğinin tamamını oluşturan 143 milyon 795 bin 432 adet mesaj üstünde gerçekleştirdiği araştırmaya göre, ilk göze çarpan Twitter'da içerik paylaşan ve mesaj yazan kullanıcılardaki artıştır. O zamana kadar sadece okuyucu olarak bulunan üyelere ek olarak yeni kaydolanlarla beraber kullanıcı sayısında bariz bir artış yaşanmıştır. Araştırma sonucuma göre; 29 Mayıs'ta 1 milyon 800 binlerdeki aktif Türk kullanıcı sayısı 30 Mayıs'ta 2 milyon 875 bine 31 Mayıs'ta da 3 milyon 874 binlere çıkmış, 10 Haziran'da da 9 buçuk milyon kişiyi geçtiği ortaya çıkmıştır (Kuzuloğlu 2013). Bu da gösteriyor ki bireylerin bir olay karşısında örgütlenmesinde ya da bir haberin yayılmasında sosyal medyanın gücü yadsınmaz.

5. YÖNTEM

Günümüzde yeni iletişim teknolojilerinde yaşanan gelişmeler ve internetin gelişimi toplumu ağ toplumu haline getirmiş, ortaya yeni kamusal alanların çıkmasını sağlamıştır. İnsanların zaman ve mekân sınırlaması olmadan birbirleriyle etkileşimde bulunması sosyal ağlarda gerçekleşirken sosyal medya bu ağların bir amaç için kullanılmasını sağlamaktadır. Bu kapsamda bu makalede 2013 Mayıs ayında ortaya çıkan Taksim Gezi Parkı eylemleriyle ilgili sosyal medyada yayınlanan fotoğrafların ve videoların olayları nasıl yansıttığı, gönderilen mesajların insanların üzerinde nasıl bir etki bıraktığı ve olaylarının yayılmasında ve insanların birbirlerini etkilemede sosyal medyanın gücünün ne olduğunun ortaya koyulması amaçlanmıştır. Çalışma amacı doğrultusunda şu sorulara cevap aranmıştır:

- Günümüz ağ toplumunda Facebook grupları kamusal alan olarak eylemlerde yer alıyor mu?

- Facebook grupları yer aldıkları eylemlerde iletişimsel eylemi temsil ediyor mu?

Araştırmanın evrenini Facebook'ta Gezi Parkı adıyla kurulan toplam 9 Facebook grup sayfası oluştururken araştırmanın örneklemini beğeni sayısı en fazla olan Gezi Parkı ile ilgili 3 Facebook grup sayfası ve bunlara karşı kurulan 2 Facebook

grup sayfası oluşturmuştur. Araştırma 31 Mayıs-25 Haziran 2013 tarihleri ile sınırlandırılmıştır.

Araştırmada örneklem kapsamındaki Facebook grup sayfalarında yer alan fotoğraf, video ve mesajlara içerik analizi uygulanmıştır. Grup sayfasında yer alan tüm fotoğraflar, videolar ve mesajlar analiz kapsamına alınmamış, Gezi Parkı olaylarının en yoğun olduğu 31 Mayıs-25 Haziran tarihleri arasında yer alan fotoğraflar, videolar ve mesajlar olayları yansıtmaları açısından ele alınmıştır.

6. BULGULAR VE YORUM

Taksim Gezi Parkı Derneği

Taksim Gezi Parkı Derneği grup sayfasını 2012 yılında Taksim Gezi Parkı'nı Korumaya ve Güzelleştirme Derneği kurmuştur. Grup sayfasını 94.198 kişi beğenmiş ve grup sayfası hakkında 2.215 kişi konuşmuştur. Gezi Parkı'nın 28 Mayıs tarihinde gece saatlerinde yıkılmaya başlaması ilk olarak sosyal medya aracılığıyla bu Facebook grup sayfasından duyurulmuştur. Grup sayfasını Haziran ayında 43.521 kişi beğenmiştir.

Tablo 1. Taksim Gezi Parkı Derneği Fotoğraf

	Frekans	Yüzde
Direnış	24	53,3
Genel görünüm	21	46,6
Toplam	45	100

Grup sayfasında Gezi Parkı ile ilgili toplam 45 fotoğraf paylaşılmıştır. Bu fotoğrafların %53,3'ü parktaki direnişle ilgili iken %46,6'sı da parkın genel görünüşü ile ilgilidir.

Mesaj: Taksim Gezi Parkı Derneği grup sayfasında Gezi Parkı ile ilgili 23 durum paylaşımı yapılmıştır. Durum paylaşımı ile gönderilen mesajlar gazetede yayınlanan haber linklerini ve mahkeme kararlarını içeriyor. Mesajların içerikleri genellikle insanların parkın yıkılmasını engellemek amacıyla parka gelmesi çağrısı şeklindedir.

Her Yer Taksim Her Yer Direniş

Grup sayfası 2 Haziran 2013 tarihinde kurulmuştur. Grubu 223.966 kişi beğenmiş grup sayfası hakkında 231 kişi konuşmuştur. Grup sayfası en çok Haziran ayı başlarında beğenilmiştir.

Tablo 2. Her Yer Taksim Her Yer Direniş Fotoğraf

	Frekans	Yüzde
Afiş	36	18,2
Sokak sanatı	30	15,1
Karikatür	20	10,1
Gezi olayları	112	56,6
Toplam	198	100

Grup sayfasında Gezi olayları ile ilgili 198 fotoğraf paylaşılmıştır. Bu fotoğrafların %18,2'sini afişler oluştururken %10'unu karikatürler, % 15'ini de sokak sanatı olarak adlandırılan duvar yazıları oluşturmuştur. Fotoğrafların %56,6'sını da eylem ve polisin müdahalesini içeren fotoğraflar oluşturmuştur.

Video: Grup sayfasında eylemler sırasında çekilmiş 10 video paylaşılmıştır. Paylaşılan videolar eylemler sırasında çekilmiş görüntüleri ve eylemler sırasında yapılan şarkıları içeriyor.

Mesaj: 11 durum paylaşımı yapılmıştır. Durum paylaşımı ile gönderilen mesajlar eylemlerin nasıl başladığı, insanların neden direndiği ve parkta yaşananların ne olduğu hakkındadır.

Diren Gezi Parkı

31 Mayıs 2013 tarihinde kurulan grup sayfasını 655.385 kişi beğenmiş, grup sayfası hakkında 26.177 kişi konuşmuştur. Haziran ayında grup sayfasını 50.468 kişi beğenmiştir.

Tablo 3. Diren Gezi Parkı Fotoğraf

	Frekans	Yüzde
Gezi Parkı Direnişi	1437	68,9
Sokak Sanatı	285	13,6
Posterlerle Gezi Parkı	366	17,5
Toplam	2087	100

Grup sayfası, Gezi olayları ile ilgili 2.087 fotoğraf paylaşmıştır. Paylaşılan fotoğrafların % 13,6'sını sokak sanatı olarak adlandırılan olaylar sırasında duvarlara yazılan yazıların fotoğrafları oluştururken %17,5'ini afişler oluşturmaktadır. %68,9'u da Gezi Parkı direnişi adı altında yayınlanmış, polisin olaylara müdahalesi ya da gaz bombası kullanımı, protesto ve direniş fotoğrafları yer almaktadır.

Tablo 4. Diren Gezi Parkı Video

	Frekans	Yüzde
Gezi olayları	12	46,2
Biber Gazı	6	23
Tayyip Erdoğan	2	7,7
Fragman	5	19,2
Avukat	1	3,8
Toplam	26	100

Grup sayfasında 26 video paylaşılmıştır. Paylaşılan videoların %46'sını olaylar sırasında çekilmiş görüntüler oluştururken %23'ünü biber gazının ne olduğu ve zararlarının neler olduğunu anlatan bir röportaj videosu oluşturmaktadır. %7,6'sını Tayyip Erdoğan'ın Gezi Parkı olayları ile ilgili yorumları içermektedir. %19,2'sini Gezi Parkı için çekilmiş fragmanlar ve insanların düşüncelerini içeren videolar oluştururken, %3,8'ini de hangi durumlarda gözaltına alınır şeklinde avukatlarla yapılan röportajlar içeriyor.

Mesaj: Grup sayfasında 23 durum paylaşımı yapılmıştır. Durum paylaşımı ile gönderilen mesajlar devam eden eylemlerde insanların nasıl hareket ettiği ve eylemlerin nasıl devam edeceği şekilde bilgi vermektedir.

Gezi Parkı Gerçekleri

2 Haziran 2013 tarihinde kurulan grup sayfasını 22.342 kişi beğenmiş ve 2.753 kişi grup sayfası hakkında konuşmuştur. Grup sayfasını Haziran ayında 20.163 kişi beğenmiştir.

Fotoğraf: Grup sayfasında 16 fotoğraf paylaşılmıştır. Paylaşılan fotoğraflar provokatörlerin olayları nasıl şiddetlendirdiği, eylemcilerin polisle çatışması ve polis şiddetinin haklı olduğuna dair fotoğrafları içermektedir.

Tablo 5. Gezi Parkı Gerçekleri Video

	Frekans	Yüzde
Gezi Olayları	16	59,2
Tepki	5	18,5
Fragman	5	18,5
Parkın Düzenlenmesi	1	3,7
Toplam	27	100

27 video paylaşılmıştır. Paylaşılan videoların %59,2 sini Gezi Parkı olaylarında provokatörlerin nasıl olayları tırmandırdığı, %18,5'inde halkın eylemlere olan tepkisi oluşturmaktadır. %18,5 'inde Gezi Parkı eylemleri için çekilmiş fragmanlar yer alırken %3,7'sinde ise Taksim Gezi Parkı projesinin videosu yer almaktadır.

Mesaj: 93 durum bildirimi yapılmıştır. Durum paylaşımı ile gönderilen mesajlar Gezi Parkı olayları sırasında halkı kışkırttıkları gerekçesiyle Twitter'dan atılan mesajları içeriyor. Ayrıca Gezi Parkı aleyhinde çıkan gazete haberleri paylaşılmıştır.

Gezi Parkına İnat AKP'liyiz

Grup sayfasını 17.750 kişi beğenmiş 6.444 kişi grup sayfası hakkında konuşmuştur. Haziran ayında 13.877 kişi grup sayfasını beğenmiştir. Beğeniler en fazla 2 Haziran haftasında yani Gezi Parkı olayları sırasında olmuştur.

Tablo 6. Gezi Parkına İnat AKP'liyiz Fotoğraf

	Frekans	Yüzde
Gezi Olayları	73	31,3
Tayyip Erdoğan	160	68,7
Toplam	233	100

Grup sayfasında toplam 233 fotoğraf paylaşılmıştır. Bunlardan %31,3'ü Gezi Parkı olayları ile ilgilidir. Bu fotoğraflar eyleme katılan sanatçıların oynadıkları film ya da reklamların boykot edilmesi ve provokatörlerin olayı nasıl şiddetlendirdikleri ile ilgilidir. %68,7'si ise genellikle Tayyip Erdoğan'ın Gezi olayları sırasında yaptığı miting fotoğrafları ve muhalefet parti liderleriyle dalga geçen fotoğrafları içermektedir.

Tablo 7. Gezi Parkına İnat AKP'liyiz Video

	Frekans	Yüzde
Gezi olayları	31	45,5
Tayyip Erdoğan	37	54,5
Toplam	68	100

Grup sayfasında 68 video paylaşılmıştır. Bunlardan %45,5'i olaylarla ilgilidir. Bu videolar halkın olaylara nasıl tepki gösterdiği ve Gezi Parkı ile ilgili paylaşılan

videoların ya da fotoğrafların yalanlandığı videoları içermektedir. %54,5'i ise Tayıp Erdoğan'ın miting ve Gezi Parkı ile ilgili yaptığı açıklamaları içermektedir.

Mesaj: 119 durum bildirimi yapılmıştır. Durum bildirimi ile gönderilen mesajlar eyleme katılan sanatçıların ve kurumların boykot edilmesini içeren çağrılar ve Ak Parti'nin mitinglerine çağrı yapılan mesajları içermektedir.

Araştırma kapsamında incelenen grup sayfaları Gezi Parkı eylemleri başladıktan sonra kurulmuştur ve sayfaların yoğun olarak Gezi Parkı eylemlerinin şiddetlendiği Haziran ayının ilk haftasında beğeni sayısında artış olduğu ortaya çıkmıştır. Araştırma kapsamında Gezi Parkı ile ilgili incelenen 3 grup sayfasında eylemlerle ilgili fotoğraflar, videolar ve mesajlar yoğun olarak Haziran ayının ilk haftasında yayınlanmıştır. Gezi Parkı ile ilgili grup sayfasında yayınlanan fotoğrafların büyük çoğunluğunu polisin olaylara müdahalesini ve biber gazlı müdahalesini gösteren fotoğraflar oluştururken videoların büyük çoğunluğunu da eylemler sırasında çekilen görüntüler oluşturmaktadır. Durum paylaşımlarında ise eylemlerin nasıl devam edeceği, nerde eylem yapılacağı ve polisin tavrı hakkında mesajlar yayınlanmıştır. Araştırma kapsamında Gezi Parkı eylemleri karşısında 2 grup sayfası incelenmiştir. Grup sayfalarında yer alan fotoğrafların büyük çoğunluğunda provokatörlerin eylemleri nasıl şiddetlendirdiği ve polisin buna karşılık vermesi ile ilgili fotoğraflar yer almaktadır. Yayınlanan videoların büyük çoğunluğunda ise, halkın da bu eylemlerden rahatsızlık duyduğu ve eylemcilere tepkilerini dile getirdikleri ile ilgili görüntüler yer almaktadır. Bu grup sayfalarında yayınlanan durum paylaşımlarında eyleme katılan sanatçıların ve kurumların boykot edilmesi, insanların kışkırtmalara gelmemeleri şeklindeki uyarıları içeren mesajları yer almaktadır.

SONUÇ

İletişim teknolojilerinde özellikle de bilgisayar temelli iletişim teknolojilerinde yaşanan gelişmelerin bir sonucu olarak internet üzerinden iletişim hem zaman ve mekân sınırlandırmasını ortadan kaldırmış hem de aynı amaç etrafında bireylerin örgütlenmesini sağlamıştır.

Gezi olaylarına ilk başta geleneksel medyanın sessiz kalması, Türkiye'de 30 milyonu aşkın bir üyeye sahip olan Facebook'ta fotoğrafların hızlı bir şekilde paylaşılması ile İstanbul dışındaki bireylerin olup biteni Facebook'tan ve Twitter'dan öğrenmesi sosyal medyanın kendi içinde kamusal bir alan olmasını sağlamıştır. Kamusal alanın en önemli özelliği Habermas (2004)'ın da belirttiği gibi fikirlerin ya da düşüncelerin özgürce dile getirilmesi ya da tartışılması, örgütlenme ya da eylemlerinin özgürce yapabildikleri alan olmasıdır.

Bireylerin Facebook'ta oluşturdukları grup sayfaları ve Twitter'da #direngeziparkı, #occupygezi gibi hashtagler vasıtasıyla sosyal ağlar üzerinden

birbirleriyle iletişim kurarak ve içerik paylaşımlarında bulunarak örgütlenme yoluna gittiği Gezi Parkı eylemleri, yeni kamusal alanın en bariz örneklerindendir.

Gezi Parkı olaylarına sosyal medyanın kullanım pratikleri açısından bakıldığında kullanıcıların örgütlenmesi, yardımlaşması, yaşanan gelişmelerden birbirlerini haberdar etmeleri gibi pek çok konuda ana akım medyanın önüne geçmiştir. Fakat hem Gezi Parkı olaylarını destekleyenler hem de iktidar yanlısı olan bireylerin Facebook grup sayfalarında paylaştıkları fotoğraf, video ya da durum mesajlarında yanlı tutumlar sergilenmesi, gerçekleştirilen eylemi amacından saptırma yoluna soktuğu da söylenebilir.

Kısaca günümüz ağ toplumunda bireylerin sosyal ağlar üzerinden haberleşmesi, görüşlerini özgürce tartışması, gündem oluşturması, siyasi iktidarı eleştirmesi ve zaman ve mekân sınırlandırması olmaksızın milyonlarca kişinin ortak amaçlar etrafında örgütlenmesini sağlaması açısından sosyal medya bir kamusal alan olarak ele alınabilir. Gezi Parkı eylemlerinde geleneksel medyanın olayların ilk başlarında sessiz kalmasından dolayı Facebook ve Twitter hem olayların yayılmasında hem de insanların bilgilendirilmesi açısından yoğun olarak kullanılmıştır. Fakat hem gezi olaylarını destekleyenler hem de iktidar yanlısı kişilerin paylaştıkları fotoğraflar eylemlerin ilk başlarında insanların ortak hareket etme inancını güçlendirerek fotoğraf, videolar ve durum mesajlarının medyada artan paylaşımı toplumun diğer bireylerini de harekete geçirmiştir. Bütün bu etkileşimler insanları olumlu ya da olumsuz etkilemede sosyal medyanın etkin gücünü ortaya çıkarmıştır.

KAYNAKÇA

Akbıyık N ve Öztürk M (2012) Sivil Toplum ve Sosyal Medya Perspektifinde “Arap Baharı” ve “Wall Street’i İşgal Et” Eylemleri, Turgut Özal Uluslararası Ekonomi ve Siyaset Kongresi II, İnönü Üniversitesi, Malatya, 1003-1027, erişim tarihi: 15.08.2013.

Aktaş C (2007) Bir İletişim Aracı Olarak İnternetin Topluma Etkileri, Erol Gülbuğ (ed.), Medya Üzerine Çalışmalar, Beta Yayıncılık, İstanbul.

Akyol C, Ünal E ve Aydın F (2012) Sosyal Ağlar, Ayfer Alper (ed.), Pelikan Yayıncılık, Ankara, 5-53.

Atabek Ü (2001) İletişim ve Teknoloji: Yeni Olanaklar-Yeni Sorunlar, Seçkin Yayıncılık, Ankara.

Aydoğan F (2010) İkinci Medya Çağında Gözetim İle Kamusal Alan Paradoksunda İnternet, İkinci Medya Çağında İnternet, Filiz Aydoğan ve Ayşe Akyüz (Eds), Alfa Basım Yayım Dağıtım, İstanbul.

Bektaş H (2004) Bir Siyasal İletişim Aracı olarak İnternet, Tablet Kitapevi, Konya.

Binark M (2007) Yeni Medya Çalışmalarında Yeni Sorunlar ve Yöntem Sorunu, Mutlu Binark (Der.), Yeni Medya Çalışmaları, Dipnot Yayınları, Ankara.

Baban E (2012) McLuhan ve Baudrillard'ın Penceresinden Sosyal Medyanın Etkisi: İfadenin Esareti, Gözetlenen Toplum Ve Kayıp Kimlik Sendromu, Tolga Kara ve Ebru Özgen (Eds), Sosyal Medya akademi, Beta Yayınları, İstanbul, 57-79.

Bowerbank J (2013) Facebook and Communicative Action: The Power of Social Media During the 2011 Egyptian Revolution, University of Ottawa, Department of Communication Faculty of Arts, Canada.

Castells M (2005) Ağ Toplumunun Yükselişi Enformasyon Çağı: Ekonomi, Toplum ve Kültür, Ebru Kılıç (Çev.), İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul.

Ercins G (2013), Demokrasinin bir Önkoşulu Olarak Kamusal Alan ve Türkiye’de Kamusal Alan Algısı, C.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, 14 (1), 297-313.

Erdoğan İ ve Alemdar K (2010) Öteki Kuram: Kitle İletişim Kuram ve Araştırmalarının Tarihsel ve Eleştirel Bir Değerlendirilmesi, Pozitif Yayınları, Ankara.

Göker G ve Doğan A (2011) Ağ Toplumunda Örgütlenme: Facebook’ta Çevrimiçi Tekel Eylemi, Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 14 (25), 175-203.

Gökgöz G (2010) Web 2.0, Postmodern Toplum ve İletişimsel Demokrasi, Akademik Bilişim’10 - XII. Akademik Bilişim Konferansı Bildirileri, Muğla, 543-552.

Gülнар B ve Balcı Ş (2001) Yeni Medya ve Kültürleşen Toplum, Literatürk, Kon-ya.

Habermas J (2001) İletişimsel Eylem Kuramı, Mustafa Tüzel (Çev.), Kabalcı Yayı-nevi, İstanbul.

Habermas J (2004)“Kamusal Alan” Kamusal Alan, Meral Özbek (Ed.), Hill Yayın-ları, İstanbul.

Habermas J (2005) Kamusal alanın Yapısal Dönüşümü, Tanıl Bora ve Mithat Sançar (Çev.), İletişim Yayınları, İstanbul.

Hasdemir T A ve Coşkun M K (2008) Kamusal Alan ve Toplumsal Hareketler, SBF Dergisi, 63 (1), 121-149.

Karagöz K (2013) Yeni Medya Çağında Dönüşen Toplumsal Hareketler ve Dijital Aktivizm Hareketleri, İletişim ve Diplomasi, T.C. Başbakanlık Basın-Yayın Ve Enformasyon Genel Müdürlüğü, Yıl:1, Sayı:1, Temmuz-Aralık, Ankara.

Kılıç S (2002) Çevreci Sosyal Hareketlerin Ortaya Çıkışı, Gelişimi Ve Sona Ermesi Üzerine Bir İnceleme, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi, 57 (2), 93-108.

Kongar E (2013) Gezi Direnişi, Türkiye’yi Sarsan Otuz Gün Gezi Direnişi, Cum-huriyet Kitapları, İstanbul, 9-87.

Kök S ve Tekerek M (2012) Sokak Siyasetinden Sosyal Ağlara Yeni Aktivizm: Arap Baharı Deneyimi, II. Bölgesel Sorunlar Ve Türkiye Sempozyumu, Kahramanmaraş, 59-65.

Köseoğlu Ö (2012) Sosyal Ağ Sitesi Kullanıcılarının Motivasyonları: Facebook Üzerine Bir Araştırma, Selçuk İletişim Dergisi, 7 (2), 58-81.

Kuzuloğlu S (2013) Gezi Parkı Eylemlerinin Sosyal Medya Karnesi, http://www.radikal.com.tr/yazarlar/m_serdar_kuzuloglu/gezi_parki_eylemlerinin_sosyal_medya_karnesi-1138146, erişim tarihi: 25.09.2013

Küçükaya A (2013) Gezi Güncesi, Türkiye'yi Sarsan Otuz Gün Gezi Direnişi, Cumhuriyet Kitapları, İstanbul, 95-189.

Mızrak A (2013) Gezi Parkı Eylemleri Haftasında Sosyal Medya Analizi, <http://somemto.com/gezi-parki-eylemleri-haftasinda-sosyal-medya-analizi/>, erişim tarihi: 25.09.2013

Ozan Ö (2009) Ağ Toplumunda Öğrenme Araçları Learning Tools In Connected Society, 9th International Educational Technology Conference (IETC), Hacettepe Üniversitesi, Mayıs, Ankara, 622-635.

Önder T (2003) Ekoloji, Toplum ve Siyaset, Odak Yayınevi, Ankara.

Özsoy S (2012) Kulüp Taraftarlarının Twitter Kullanımları, International Journal Of Human Sciences, 9(2), 1132-1152, erişim tarihi: 25.09.2013

Serttaş Ertike A (2011) Fahrenheit 9/11 Belgeselinin İletişimsel Eylem Kuramı Ve 5 Basamaklı Etik Çözümleme Modeline Göre Analizi, İstanbul Arel Üniversitesi İletişim Fakültesi İletişim Çalışmaları Dergisi, Sayı: 2, 1-22.

Şen F (2012) Toplumsal Hareketler ve Medya, Yeditepe University Global Media Journal TR, 2 (4), 126-154.

Şentürk Ü (2006) Küresel Yeni Sosyal Hareketler ve Savaş Karşıtlığı, C.Ü. Sosyal Bilimler Dergisi, 30 (1), 31-46.

Yaşar A (2008), Çağımızın Teorisini Jürgen Habermas'ın İletişim, Siyaset ve Modernlik Anlayışı, Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Kütahya.

Yegen C (2013) Demokratik ve Yeni Kamusal Alan Olarak Sosyal Medya, Ane-mon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 1 (2), 119-135.

Yıldırım Y (2012) İletişimsel Eylem Kuramı Işığında Siyasal İletişim ve AK Parti Örneği, Akademik İncelemeler Dergisi 7(1), 195-225.

Yıldırım Y (2006) Jürgen Habermas'ın İletişimsel Eylem Kuramı, AKÜ Sosyal Bilimler Dergisi, 8(2), 249-267.

Yılmaz Z (2007) Hannah Arendt'te Özel Alan-Kamusal Alan Ayrımı ve Modern Çağda Toplumsal Alan, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, Erzurum.

Yükselbaba Ü (2008) Kamusal Alan Modelleri ve Bu Modellerin Bağlamları, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, 66(2), 227-272.